KONKURENCINGAS, INOVATYVUS VERSLAS IR ŽEMĖS ŪKIS

Poveikio strategija

Patvirtina ILTE stebėtojų tarybos
2026 m. liepos 23 d.

Turinys

1. APLINKOS ANALIZĖ 3
    - 1.1. ES strateginiai prioritetai 4
    - 1.2. Lietuvos valstybės strateginiai tikslai: verslo ir žemės ūkio konkurencingumas 4
    - 1.3. Lietuvos valstybės dabartinė pozicija: stiprybės ir iššūkiai 5

2. POVEIKIO KRYPTYS IR JŲ STRATEGINIAI TIKSLAI 7
    - 2.1. Verslo ir žemės ūkio modernizavimas ir pritaikymas dabarties poreikiams 9
    - 2.2. Verslo ir žemės ūkio skaitmeninės transormacijos spartinimas 9
    - 2.3. Inovacijų kūrimas 10
    - 2.4. Infrastruktūros, reikalingos verslo ir žemės ūkio plėtrai ir inovacijoms, kūrimas ir atnaujinimas 11

3. REIKIAMI POKYČIAI IR VEIKSMAI 12
    - 3.1. Reikiami bendri pokyčiai 13
    - 3.2. ILTE vaidmuo 13

4. NAUDOTI ŠALTINIAI 15

5. PRIEDAS 17

1. APLINKOS ANALIZĖ

1.1. ES strateginiai prioritetai 4
1.2. Lietuvos valstybės strateginiai tikslai: verslo ir žemės ūkio konkurencingumas 4
1.3. Lietuvos valstybės dabartinė pozicija: stiprybės ir iššūkiai 5

1.1. ES strateginiai prioritetai

Pagrindiniai Europos Sąjungos (toliau – ES) konkurencingumo tikslai iki 2029 m. yra trys: pasivyti kitas didžiąsias ekonomikas inovacijų bei produktyvumo srityse, užtikrinti pramonės ir žemės ūkio augimą mažinant taršą bei sumažinti strateginę priklausomybę nuo kitų šalių. Pagrindiniai dokumentai, kuriuose yra apibrėžiami šie prioritetai, yra ES Konkurencingumo kelrodis ir Bendrosios žemės ūkio politikos strateginis planas.

Viena iš ES veiklos sričių stiprinant konkurencingumą yra produktyvumo didinimas. Produktyvumo didinimas versle galimas spartinant Europos skaitmenizavimo procesą, kuris šiuo metu atsilieka nuo JAV ir Kinijos ir kelia konkurencingumo problemas. Europai reikalinga spartinti tiek esamų technologijų diegimo, tiek ir proveržio skaitmeninių technologijų kūrimo procesus. Žemės ir maisto ūkyje taip pat reikalingos investicijos į skaitmenines technologijas, siekiant užtikrinti našumo ir bendrojo sektoriaus efektyvumo augimą.

Stiprinant verslo konkurencingumą, svarbus siekis yra panaikinti inovacijų atotrūkį nuo JAV ir Kinijos. Tam reikalinga didesnė ir efektyvesnė viešojo sektoriaus parama moksliniams tyrimams ir inovacijoms, reikalingas reguliavimo kliūčių panaikinimas, didesnis rizikos toleravimas, didesnis dėmesys proveržio inovacijoms, finansavimo stokos mažinimas. Būtina didinti ES inovatorių integraciją į inovacijų klasterius, susidedančius iš universitetų, startuolių, didelių įmonių ir rizikos kapitalo tinklo. Taip pat reikalingos didesnės investicijos į mokslinius tyrimus ir inovacijas stipriuose inovatyviuose ES sektoriuose, pavyzdžiui, farmacijos pramonė. Inovacijų diegimas žemės ir maisto ūkyje yra svarbus veiksnys sektoriaus modernizavimui, tvarumo ir konkurencingumo didinimui, pasitelkiant skaitmeninimą ir žinių dalijimąsi.

Kita veiksmų sritis didinant ES verslo ir žemės ūkio konkurencingumą yra saugumo didinimas ir strateginės priklausomybės nuo išorės mažinimas. Daug dėmesio bus skiriama tiekimo grandinių stiprinimui ir su saugumu susijusių klausimų integravimui į ekonominę politiką. Be saugumo didinimo kuriant naujus gynybos ir gynybos pramonės pajėgumus, be didesnio vidaus išteklių potencialo panaudojimo, reikia daug dėmesio skirti naujų prekybos ir investicijų partneryščių kūrimui. Jos padėtų ES užsitikrinti žaliavų, švarios energijos, tvaraus transporto kuro ir kritinių švariųjų technologijų tiekimą diversifikuotai iš viso pasaulio ir prisidėtų prie ES strateginės priklausomybės mažinimo versle ir žemės ūkyje.

Tarp horizontalių įgalinančių veiksmų verslo ir žemės ūkio konkurencingumo stiprinime yra geresni reguliavimo principai. Jie pasireiškia ES teisės aktų supaprastinimu bei geresniu jų įgyvendinimu, siekiant palengvinti verslo ir žemės ūkio veiklą Europoje. Darbo jėgos vaidmuo bei veiksmų planas, skirtas perkvalifikuoti darbo jėgą ir spręsti darbo jėgos trūkumo problemą yra apibrėžtas Įgūdžių sąjungos dokumente. Verslo finansavimo problemų sprendimui yra priimta Santaupų ir investicijų sąjungos strategija, kurios siekis yra nukreipti santaupas į produktyvias investicijas. Taip norima padidinti ES piliečių dalyvavimą kapitalo rinkose, suteikiant platesnes investavimo galimybes ir gerinant finansinį raštingumą, didinant jų turtą ir skatinant ES ekonomiką. Žemės ūkyje, be paramos skyrimo ir didinimo, daug dėmesio skiriama krizių valdymui – nauji mechanizmai, pagal Bendros žemės ūkio politikos supaprastinimo paketo nuostatas, leidžia greičiau, tikslingiau ir lengviau koordinuoti krizių išmokų, skirtų spręsti rinkos ir gamtos stichijų problemas, išmokėjimą.

1.2. Lietuvos valstybės strateginiai tikslai: verslo ir žemės ūkio konkurencingumas

Atsižvelgiant į Lietuvos ekonomikos struktūrą, šaliai yra aktualūs visi ES konkurencingumo tikslai. Remiantis šiais tikslais yra numatyti pagrindiniai šalies prioritetai verslo ir žemės ūkio konkurencingumo palaikymo ir didinimo srityse.

Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“, kuria vadovaujamasi rengiant valstybės planus ir priimant strateginius sprendimus, vizijoje numatyta sumani ekonomika. Ji suprantama kaip lanksti, gebanti konkuruoti pasaulyje, kurianti aukštą pridėtinę vertę bei grindžiama žiniomis, inovacijomis, verslumu, socialine atsakomybe ir žaliuoju augimu. Be to, Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“, apibrėžiančioje šalies ir visuomenės raidos kryptis, ekonominis proveržis vertinamas per tvaraus verslo, mokslo ir meno, kuriančių aukštą vertę šaliai bei pasauliui, perspektyvą. Čia valstybės ekonominis klestėjimas siejamas su moksliniu bei inovatyviu verslu tarptautinėse pridėtinės vertės grandinėse.

Bendrieji konkurencingumo stiprinimo tikslai apibrėžiami Nacionaliniame pažangos plane (NPP), kuris parengtas įgyvendinant Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“ ir paremtas darnaus vystymosi tikslais. Versle ir žemės ūkyje vienas iš NPP tikslų yra pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus vystymosi ir didinti verslo ir žemės ūkio tarptautinį konkurencingumą. Šio tikslo įgyvendinimui Lietuvai reikalinga sudaryti sąlygas geresniam mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) finansavimui, tiesioginių užsienio investicijų pritraukimui, tvariai finansų rinkų plėtrai, mokslo ir verslo bendradarbiavimui. Reikalinga stiprinti kompetencijas, perorientuoti pramonę į žiedinę ekonomiką, skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą ir diegimą, intelektinės nuosavybės kūrimą ir naudojimą ir kt. Taip pat reikalinga didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriamą pridėtinę vertę bei konkurencingumą, skatinti bioekonomikos plėtrą. Konkretesni tikslai yra apibrėžiami strategijose, kelrodžiuose, atskirų sričių plėtros planuose, įstatymuose ir atsakingų ministerijų strateginiuose planuose bei pažangos priemonėse.

Dvi pagrindinės Lietuvos konkurencingumo politikos įgyvendinimo kryptys yra verslo bei žemės ir maisto ūkio skaitmeninimo plėtra bei inovacijų skatinimas ir ekosistemos plėtra. Šalies skaitmeninė politika, skaitmenizavimo tikslai ir veiksmai bei inovacijų politika yra apibrėžiami Lietuvos pramonės skaitmeninimo kelrodyje 2020–2030 m., Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane, Lietuvos dirbtinio intelekto strategijoje (2019 m.), Lietuvos dirbtinio intelekto technologijų plėtros 2023–2026 m. veiksmų plane, Nacionalinėse dirbtinio intelekto strateginėse gairėse 2026–2035 m., Nacionalinėje kibernetinio saugumo strategijoje, Valstybės skaitmeninimo plėtros programoje ir kituose dokumentuose. Nacionalinis skaitmeninio dešimtmečio kelrodis yra šalies skaitmeninės transformacijos procesų stebėjimo ir vertinimo planas; stebėsenos rodikliai prieinami Europos Komisijos Skaitmeninio dešimtmečio 2025 m. šalių ataskaitose, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ataskaitose.

1.3. Lietuvos valstybės dabartinė pozicija: stiprybės ir iššūkiai

STIPRYBĖS

- Aukštas verslo efektyvumas, palanki verslo aplinka
- Didelis institucijų dėmesys skaitmenizavimo procesų spartinimui ir inovacijų kūrimui
- Aukštos ne MTEP inovacijų išlaidos
- Rizikos kapitalo rinka reikšmingai prisideda prie inovacijų finansavimo

IŠŠŪKIAI

- Žemas ir lėtai augantis ekonomikos produktyvumas
- Lėtai didėjantis ekonomikos ir eksporto technologinis intensyvumas
- Lėtas skaitmeninių technologijų diegimas versle ir žemės ūkyje
- Ribotas įmonių augimas ir smulkus žemės ūkis
- Žemos verslo išlaidos MTEP veiklai
- Žemas inovacijų komercializavimo ir patentavimo lygis

Lietuva pasaulyje yra vertinama kaip ganėtinai konkurencinga ekonomika. 2025 m. IMD konkurencingumo reitinge pagal bendrąjį ekonomikos konkurencingumą Lietuva užima 21 vietą tarp 69 pasaulio šalių. **Aukščiausią vietą** (17 vieta) **Lietuva užima pagal verslo efektyvumą** ir valdžios sektoriaus efektyvumą (23 vieta), kiek žemesnės yra infrastruktūros (26 vieta) ir ekonominių rezultatų pozicijos (38 vieta). Aukštas verslo efektyvumo rodiklis yra pasiektas dėl gerų verslo valdymo praktikų (6 vieta) ir verslo produktyvumo ir efektyvumo (17 vieta). 2025 m. Pasaulio inovacijų indekse **Lietuva gerai vertinama dėl palankios verslo aplinkos** (28 vieta), ypač aukštoje pozicijoje šalis yra dėl verslumo politikos ir kultūros (6 vieta). Vis dėlto, produktyvumo augimas yra vienas Lietuvos iššūkių – jo kaita yra lėta, o tai riboja konkurencingumą ir inovacijas.

Lietuvoje produktyvumas (darbo našumas) yra vienas iš pagrindinių šalies ekonominės pažangos rodiklių. Jis **yra augantis, tačiau yra gerokai žemesnis už ES vidurkį** (2025 m. – 31,9 proc.; išteklių produktyvumas – 50,4 proc. ES lygio). Nors nuo 2016 m. produktyvumo augimas paspartėjo, jis vis tiek yra nepakankamas. Tai lemia struktūriniai veiksniai: mažėjantis gyventojų skaičius ir žemas gamybos priemonių intensyvumas.

Produktyvumo augimą riboja žemas gamybos priemonių intensyvumas. Lietuvoje sukauptų gamybos priemonių bazė vienam dirbančiajam yra gerokai mažesnė nei kitose šalyse (apie 40 proc. ES vidurkio), o tai rodo, kad norint pagreitinti konvergencijos procesą, reikia didinti gamybos priemonių bazės kaupimą, kuriam reikalingos didesnės investicijos. Žemas gamybos priemonių intensyvumas yra viena svarbiausių priežasčių lemiančių **lėtai didėjantį ekonomikos technologinį intensyvumą,** o ekonomikos struktūra nulemia ir **lėtą eksporto transformaciją link aukštesnės pridėtinės vertės.**

Lėtas produktyvumo augimas iš dalies yra sietinas ir su **nepakankamu skaitmeninių technologijų diegimu.** Spartesnis skaitmenizacijos procesas galėtų padidinti bendrą gamybos veiksnių – darbo ir gamybos priemonių – produktyvumą. 2025 m. Europos inovacijų švieslentėje, skaitmenizacijos aspektu, kuris matuojamas didelės spartos interneto prieiga bei asmenų, turinčių aukštesnius nei bazinius bendruosius skaitmeninius įgūdžius, Lietuva skaitmeninių technologijų srityje yra pasiekusi 96,9 proc. ES vidurkio. Investicijų į informacines technologijas srityje šalis yra pasiekusi 94,3 proc. ES vidurkio (debesų kompiuterijoje mažiau – 82,1 proc.). Vis dėlto, strateginių dokumentų, susijusių su skaitmeninimu ir inovacijomis, gausa ir institucijų veiksmų planai rodo, kad yra skiriamas **didelis dėmesys skaitmenizavimo ir inovacijų kūrimo procesų spartinimui.**

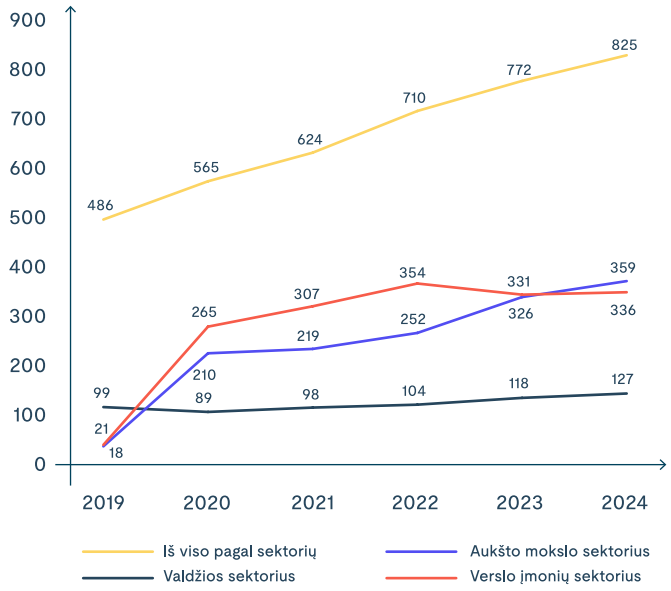
Skaičiavimo galios didinimo poreikis ir investicijų į ryšių technologijas trūkumas gali virsti skaitmeninių technologijų diegimo kliūtimis. Naujų modelių kūrimas, dirbtinio intelekto programų kūrimas reikalauja didžiulio skaičiavimo galios didinimo. Tokiomis sąlygomis mažesnėms įmonėms gali būti sunku konkuruoti diegiant

ir pasinaudojant skaitmeninėmis technologijomis. Vis dėlto, Lietuvoje yra matoma pažanga šioje srityje.

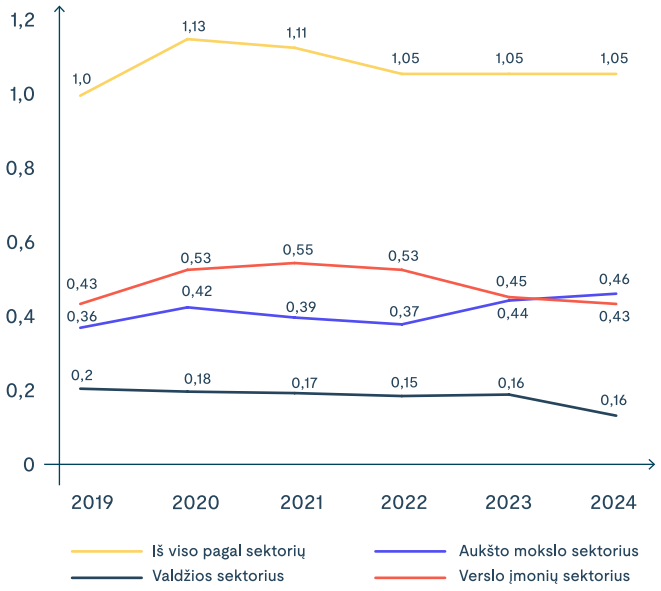
Lėtas skaitmenizacijos progresas yra susijęs ir su verslo įmonių ekosistemos bei žemės ir maisto ūkio sektoriaus bruožais – **ribotu įmonių augimu ir smulkiu žemės ūkiu.** Verslai šalyje ilguoju laikotarpiu smulkėja, sparčiausiai auga labai mažų įmonių skaičius. Nuo 2015 m. jų skaičius didėjo vidutiniškai po 4 proc. kasmet. Smulkios įmonės atsilieka nuo stambiųjų darbo našumu, mažiau investuoja į technologinį atsinaujinimą. Per pastaruosius metus vos 5 proc. įmonių perėjo iš labai mažos įmonės kategorijos į aukštesnę. Žemės ūkyje vyrauja smulkūs ūkiai (apie 80 proc. – iki 20 ha). Smulkių verslo ir žemės ūkio subjektų vyravimas lemia žemą efektyvumą ir tokių subjektų technologinis progresas, produktyvumo didinimas ir augimo potencialas yra ribotas.

Smulkių verslo subjektų vyravimas lemia ir mažas išlaidas MTEP veikloms. 2025 m. Lietuvoje **verslo išlaidos moksliniams tyrimams ir inovacijoms yra vienos mažiausių ES** ir siekia vos 26,9 proc., o inovacijų išlaidos vienam dirbančiajam sudaro vos 51,2 proc. ES vidurkio. Gerokai **aukštesnis rodiklis yra ne MTEP inovacijų išlaidos** (156,9 proc. ES vidurkio) – tai įmonių investicijos, skirtos kurti ar diegti naujus produktus ir procesus, kurie neapima oficialios MTEP veiklos. Pažymėtina, kad mažos ir vidutinės įmonės Lietuvoje labiau linkusios diegti verslo procesų, ne produktų inovacijas.

1 Grafikas. Išlaidos MTEP Lietuvoje pagal sektorius, mln. EUR

2 Grafikas. Išlaidos MTEP, palyginti su BVP, %

Šaltinis: Inovacijų agentūra. Lietuvos inovacijų rodiklių apžvalga 2025.

Be mažų MTEP verslo išlaidų, problemos kyla ir finansuojant MTEP veiklas viešojo sektoriaus paramos priemonėmis. Viešojo sektoriaus parama moksliniams tyrimams ir inovacijoms verslo sektoriuje yra mažai efektyvi dėl suskaidyto finansavimo, mažesnės rizikos toleravimo ir nepakankamo dėmesio inovacijoms, kurios galėtų turėti didelį poveikį produktyvumo augimui. 2025 m. Lietuvoje viešojo sektoriaus investicijos į mokslinius tyrimus ir inovacijas sudaro 81,7 proc., o tiesioginė ir netiesioginė parama verslui mokslinių tyrimų ir inovacijų skatinimui siekia vos 29,9 proc. ES vidurkio.

Lietuvoje akademinių institucijų tyrimų pajėgumai proveržio inovacijų srityje nėra pakankamai išplėtoti, o būtent universitetai ir kitos mokslinių tyrimų institucijos yra pagrindiniai ankstyvojo etapo inovacijų kūrėjai. Be to, **didelė dalis Lietuvoje sukurtų inovacijų nepereina prie komercializavimo** – tai parodo žemas užregistruotų patentuotų išradimų skaičius. Lietuvoje patentų paraiškos sudaro vos 38,8 proc. ES vidurkio, geresnė padėtis yra prekių ženklų patentavime. Pagrindinė žemo patentuotų išradimų skaičiaus priežastis yra per maža integracija į inovacijų klasterius, susidedančius iš universitetų, startuolių, didelių įmonių ir rizikos kapitalo fondų tinklo.

Lietuvoje, dėl mažo ekonomikos dydžio, negalima pasiekti didelio masto ir kurti pirmaujančias inovacijas, galinčias konkuruoti pasauliniu mastu. Dėl savo dydžio, Lietuva gali finansuoti tik mažesnio finansavimo reikalaujančias inovacijas, kurios, jas įdiegus, turi ir silpnesnį poveikį ekonominio augimo perspektyvoms. Vis dėlto, **rizikos kapitalo rodikliai inovacijų finansavimui Lietuvoje,** lyginant su ES, yra aukšti (138,5 proc. ES vidurkio).

2. POVEIKIO KRYPTYS IR JŲ STRATEGINIAI TIKSLAI

2.1. Verslo ir žemės ūkio modernizavimas ir pritaikymas dabarties poreikiams 9
2.2. Verslo ir žemės ūkio skaitmeninės transormacijos spartinimas 9
2.3. Inovacijų kūrimas 10
2.4. Infrastruktūros, reikalingos verslo ir žemės ūkio plėtrai ir inovacijoms, kūrimas ir atnaujinimas 11

Siekiant palaikyti ir stiprinti Lietuvos verslo bei žemės ir maisto ūkio konkurencingumą, galima išskirti **pagrindines sritis,** į kurias gali būti apjungti valstybės ir atskirų, su konkurencingumu susijusių, sričių strateginiai tikslai.

Technologinis atsinaujinimas. Verslo ir žemės ūkio konkurencingumas priklauso nuo produktyvumo ir efektyvumo augimo. Vienas iš kertinių produktyvumo augimo veiksnių tiek versle, tiek žemės ūkyje yra naujesnės, našesnės, efektyvesnės technologijos, kurios leidžia nedidinat žmogaus darbo valandų pagaminti daugiau ir geresnės kokybės produkcijos. Technologinis atsinaujinimas įmanomas įsigyjant naujas pažangias gamybos priemones (pastatus, įrangą, techniką) ir modernizuojant esamas priemones per automatizavimo, robotizavimo bei skaitmeninių technologijų, tiksliosios žemdirbystės ir inovacijų diegimo sprendimus versle bei žemės ir maisto ūkyje.

Integracija į vietines ir tarptautines vertės grandines. Vienas iš būdų, kaip didinant produktyvumą stiprinti verslo ir žemės ūkio konkurencingumą, yra pereiti į aukštesnės pridėtinės vertės veiklas, kuriose vieno žmogaus sukuriama vertė gali būti gerokai didesnė. Tuo tikslu verslas ir žemės ūkis yra skatinamas labiau integruotis į vietines ir tarptautines vertės grandines. Žemės ūkių stambinimas, jungimasis į kooperatyvus stiprintų derybinę galią, leistų efektyviau realizuoti produkciją ir, mažinant sąnaudas, bendrai investuoti į sandėliavimo, logistikos ir perdirbimo infrastruktūrą bei pasiekti masto ekonomiją. Tuo tarpu verslui tai gali reikšti didesnę specializaciją, naujausias technologijas ir verslo modelius, naujas verslo nišas.

Integracijai į tarptautines vertės grandines iš esmės galimi du kanalai – užsienio investicijos ir prekyba. Skatinant tiesiogines užsienio investicijas į šalį pritraukiamos naujausios verslo praktikos bei technologijos. Kol kas Lietuvos vietinių įmonių bendradarbiavimas su užsienio investuotojais išlieka žemas, kas rodo, jog neišnaudojamas užsienio investicijų kanalas šalies pažangai skatinti. Lietuvos verslas yra aktyvus eksportuodamas, tačiau siekiant pereiti prie aukštesnės vertės veiklų, dalį veiklos gali tekti perkelti į kitas šalis. Didelę dalį lietuviško eksporto sudaro žemesnio technologinio intensyvumo produktai. Tad įmonėms pereinant prie didesnės vertės produktų gali tekti iš naujo ieškotis eksporto rinkų.

Integracija į tarptautines vertės grandines ir į tarptautinius inovacijų klasterius aukštose pridėtinės vertės grandinėse reikalinga ir naujų proveržio technologijų ir inovacijų kūrimui. Proveržio inovacijų, kurios būtų diegiamos žemės ir maisto ūkyje, pramonėje ar paslaugose, kūrimo potencialo didinimui reikalingas didesnis bendradarbiavimas vietinėje rinkoje tarp verslo, žemės ir maisto ūkio subjektų ir viešojo sektoriaus mokslo institucijų.

Inovacijų kūrimo, diegimo ir sklaidos potencialas. Ilgesniame laikotarpyje verslo ir žemės ūkio konkurencingumas priklauso nuo kuriamų inovacijų. Todėl konkurencingumo stiprinimui svarbu yra didinti inovacijų, tame tarpe ir žaliųjų, kūrimo, diegimo ir sklaidos potencialą Lietuvoje. Tuo tikslu yra reikalinga sukurti ir įgyvendinti misijomis grįstų mokslo ir inovacijų programų modelį, kuris prisidėtų prie Lietuvos verslo įmonių technologinio atsinaujinimo ir lemtų jų persiorientavimą į inovatyvių prekių ir paslaugų gamybą bei eksportą. Kompetencijų centrų kūrimas prioritetinėse srityse sukurtų vientisas ir nuoseklias mokslo žinių pavertimo naujais produktais inovacijų ekosistemas.

Inovacijų kūrimui, diegimui ir sklaidai reikalinga sukurti nuoseklią inovacinės veiklos skatinimo sistemą, kuri apimtų be minkštųjų veiklų apimtų ir nuoseklų finansavimą visuose mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (toliau – MTEPI) veiklos etapuose – nuo koncepcijos patvirtinimo iki galutinio produkto išvystymo ir pateikimo į rinką, verslo, žemės ūkio ir mokslo institucijų bendradarbiavimą. Nemažiau svarbus yra inovacijas kuriančių institucijų įsitraukimas į tarptautines tyrimų infrastruktūras, organizacijas.

Žmogiškieji ištekliai. Greta technologinės pažangos, nemažiau svarbus yra žmogiškasis kapitalas. Verslo ir žemės ūkio konkurencingumo kontekste, šiuo metu svarbu ugdyti žmonių skaitmeninius gebėjimus ir kompetencijas, ypač didelio našumo skaičiavimo, dirbtinio intelekto, kibernetinio saugumo taikymo srityse, kurios padėtų verslui kurti naujus skaitmeninimo sprendimus. Aktualūs išlieka ir minkštieji įgūdžiai, reikalingi sėkmingai verslo ir žemės ūkio veiklai. Ilgesnėje perspektyvoje auga kokybiško išsilavinimo ir ateities kompetencijų, kurias gali pasiūlyti stipri švietimo ir mokslo sistema, aktualumas.

Apibendrinant Lietuvos stiprybes ir svarbiausius iššūkius, atsižvelgiant į identifikuotas su konkurencingumu susijusių strateginių tikslų sritis, numatomos šios konkurencingumo stiprinimo **poveikio kryptys:**

1. **Verslo ir žemės ūkio modernizavimas ir pritaikymas dabarties poreikiams**
2. **Verslo ir žemės ūkio skaitmeninės transformacijos skatinimas**
3. **Inovacijų kūrimas**
4. **Infrastruktūros, reikalingos verslo ir žemės ūkio plėtrai ir inovacijoms, kūrimas ir atnaujinimas**

2.1. Verslo ir žemės ūkio modernizavimas ir pritaikymas dabarties poreikiams

Santykinai žemas Lietuvos verslo ir žemės ūkio technologinis intensyvumas, nepakankamas efektyvumas bei lėtesnis produktyvumo augimas leidžia manyti, kad tiek versle, tiek žemės ūkyje modernizacija vyksta nepakankamai sparčiai. Iššūkių kelia ir kasdieninė verslų ir žemės ūkių veikla, kuri dėl geopolitinių priežasčių, reguliacinės ir verslo aplinkos, išorinių šokų yra vis sunkiau prognozuojama. Atsižvelgiant į aukščiau išskirtas apibendrintas pagrindines konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio gerinimo sritis ir atlikus strateginių valstybės tikslų ir uždavinių analizę, galima išskirti šiuos svarbiausius tikslus verslo ir žemės ūkio modernizavimo ir pritaikymo dabarties poreikiams kryptyje:

Verslo bei žemės ir maisto ūkio technologinis atsinaujinimas. Konkurencingam verslui ir žemės ūkiui reikia modernizuoti turimas technologijas bei gamybos priemones, žemės ūkio valdas ir didinti technologinį intensyvumą. Tai apima medžiagų valdymo ir vidinės logistikos technologijų atnaujinimą, gamybos aplinkos ir pastatų infrastruktūros modernizavimą, pažangius mechaninio apdirbimo ir kokybės kontrolės sprendimus, intensyvesnę žemės ūkio mechanizaciją ir jos galios didinimą, logistikos ir tiekimo grandinės techninės bazės atnaujinimą, kitus specifinius atskirų verslo ir žemės ūkio sektorių gamybinės bazės atnaujinimus.

Verslo bei žemės ir maisto ūkio perorientavimas į aukštesnės pridėtinės vertės veiklas ir inovatyvių prekių ir paslaugų gamybą. Reikalingas įmonių perėjimas nuo užsakomosios gamybos prie nuosavų prekės ženklų kūrimo ir inžinerinio savarankiškumo, paslaugų integravimas (angl.: servitization). Žemės ir maisto ūkio sektoriuje siekiama mažinti neperdirbtos produkcijos (grūdų, pieno ar mėsos skerdienos) dalį plečiant perdirbimo veiklų dalį. Ypač aktualus perdirbimas išskaidant žemės ūkio žaliavą į brangius komponentus, skirtus pramoniniam naudojimui. Tiek verslui, tiek žemės ūkiui svarbu orientuotis į vis sudėtingesnių produktų gamybą. Aktuali išlieka ir vietinė verslo ir žemės ūkio integracija, kooperacijos ir bendradarbiavimo skatinimas, kurio dėka būtų galima siekti masto ekonomijos, verslui dalintis infrastruktūra, o žemės ūkiui – trumpinti tiekimo grandines. Reikalinga ne tik skatinti tiesiogines užsienio investicijas, bet ir užsienio investuotojų gilesnį bendradarbiavimą su vietiniais verslais ir jų įsitraukimą į vietines tiekimo grandines,

Lietuvos verslo bei žemės ir maisto ūkio plėtra užsienio rinkose. Eksporto skatinimui greta reikiamų kompetencijų svarbu yra kuo greitesnio ir lengvesnio įėjimo į rinką galimybės. Tai apima partnerių paiešką, sertifikavimą, patentavimą, produkto ir prekės ženklo paruošimą ir kt. Reikalingi rizikos mažinimo instrumentai, kurie leistų verslui ir žemės ūkiui finansuotis eksporto skatinimo veiklas nepaisant pirkėjo nemokumo rizikos. Siekiant didinti eksporto diversifikaciją verslui ir žemės ūkiui reikia eiti į vis naujas, labiau nuo ES nutolusias rinkas. Nemažiau svarbu yra didinti gamybinius verslo ir žemės ūkio pajėgumus, kurie būtų pakankami augantiems užsakymams įvykdyti. Tuo tikslu reikia skatinti ir Lietuvos verslo ir žemės ūkio investicijas į užsienio šalis, kurios įgalintų spartesnį augimą, didesnį efektyvumą ir augančią pridėtinę vertę, liekančią Lietuvoje.

Verslo bei žemės ir maisto ūkio atsparumo išorės šokams didinimas. Verslui bei žemės ir maisto ūkiui reikia užsitikrinti žaliavų, gamybos priemonių tiekimo ir produkcijos pardavimo, apimant ir užsienio rinkas, grandinių diversifikaciją. Svarbus yra tiekimo grandinių trumpinimas, ypač maisto srityje, ir vietinių tiekimo grandinių kūrimas (angl.: near-shoring), skatinant žaliavas, komponentus pirkti kuo arčiau namų rinkos ir iš mažiau rizikingų šalių. Išorinių pasiūlos šokų, ligų, gamtinių stichijų, rinkų ir ekonomikos ciklo nusileidimų atvejais verslui ir žemės ūkiui reikalingi pakankami likvidumo buferiai bei lanksčios apyvartinių lėšų finansavimo galimybės.

2.2. Verslo ir žemės ūkio skaitmeninės transormacijos spartinimas

Pasaulio ekonomikai keičiantis skaitmenizacijos link, būtina spartinti Lietuvos verslo ir žemės ūkio skaitmeninę transformaciją. Technologinis atsinaujinimas ir modernizacija, kurie jau aptarti aukščiau, yra glaudžiai susiję su skaitmenizacijos poreikiais. Tačiau dėl didelio dėmesio šiai sričiai tiek ES, tiek nacionaliniu mastu, skaitmenizacijos srityje numatomi ir detalesni uždaviniai. Atsižvelgiant į aukščiau išskirtas apibendrintas pagrindines konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio gerinimo sritis ir atlikus strateginių valstybės tikslų ir uždavinių analizę, galima išskirti šiuos svarbiausius tikslus verslo ir žemės ūkio skaitmeninės transformacijos spartinimo kryptyje:

Spartesnis skaitmeninių technologijų diegimas versle bei žemės ir maisto ūkyje. Lietuvoje dominuojant smulkiam ir vidutiniam verslui bei augalininkystės ir pieno ūkiams, reikalinga, kad technologijos duotų greitą finansinę grąžą – mažintų rankinį darbą ir taupytų brangstančius išteklius. Reikalingi skatmenizavimo sprendimai yra glaudžiai susiję su daiktų interneto technologijomis, bet neapsiriboja vien tik ja. Verslui reikalinga diegti verslo ir gamybos valdymo sistemas, automatizuoti robotų procesus, diegti skaitmeninius dvynius ir simuliacinę programinę įrangą, debesų komercijos ir e-pardavimų platformas (ypač B2B sektoriuje) ir kt. Žemės ūkiui būtina diegti ūkio valdymo programas, telemetrijos ir GPS sprendimus, palydovinio laukų stebėjimo ir sensorines technologijas, kitas išmaniąsias ūkininkavimo sistemas. Norint spartesnio skaitmeninių technologijų diegimo aktualus yra ir požiūrio į technologijas keitimas, kompetencijų ugdymas.

Spendimų, susijusių su duomenų rinkimu, saugojimu, saugumu bei apdorojimu, versle bei žemės ir maisto ūkyje diegimas. Versle bei žemės ir maisto ūkyje reikalinga skatinti perėjimą prie duomenimis grįsto valdymo. Tuo tikslu reikalingos technologijos, padedančios surinkti fizinę ir skaitmeninę informaciją (pvz.: meteorologinės stotelės ūkyje ar gamybos valdymo sistemos pramonėje), talpinti, sisteminti ir saugoti duomenis (hibridinė ir debesų infrastruktūra, duomenų ežerai ir saugyklos ir kt.). Taip pat reikalingi duomenų apdorojimo ir analizės įrankiai.

Kibernetinio saugumo ir atsparumo didinimas. Reikalingos techninės kibernetinio saugumo higienos palaikymo priemonės (pvz., ugniasienės, šifravimo priemonės, tinklo segmentacija ir kt.). Nemažiau svarbus žmonių sąmoningumo ugdymas, pradedant nuo įmonės vadovų ir baigiant darbuotojais.

Dirbtinio intelekto sprendimų versle bei žemės ir maisto ūkyje diegimas ir vystymas. Reikalinga spartinti dirbtinio intelekto, kuris yra labai svarbus veiksnys siekiant didesnio produktyvumo augimo, integravimą į Lietuvos verslą bei žemės ir maisto ūkį. Versle itin aktualios pažangios gamybos ir verslo procesų optimizavimo technologijos, įgalinančios prognozuoti įrenginių priežiūrą (angl: predictive maintanance), atlikti išmaniąją kokybės kontrolę, tiksliau prognozuoti paklausos ir logistikos srautus ir pan. Žemės ūkyje reikalingi dirbtiniu intelektu pagrįsti tikslinio ūkininkavimo ir akvakultūros sprendimai, kurie leistų ūkiams tiksliai prognozuoti derlingumą ir ligų plitimą, dirvožemio savybes, modeliuoti dirvos drėgmės ir maistinių medžiagų poreikį, mažinti pašarų, trąšų švaistymą, be streso sekti gyvulių ir žuvų elgesį ir pan.

2.3. Inovacijų kūrimas

Ilgesnėje perspektyvoje vienas kertinių konkurencingumo augimo veiksnių yra inovacijos. Produktyviam, efektyviam verslui ir žemės ūkiui yra reikalinga ne tik diegti jau esančias, sukurtas inovacijas, bet siekiant reikšmingo proveržio reikia tapti inovacijų kūrėjais. Tai leistų sparčiau pereiti prie aukštos pridėtinės vertės verslo ir žemės ūkio. Atsižvelgiant į aukščiau išskirtas apibendrintas pagrindines konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio gerinimo sritis ir atlikus strateginių valstybės tikslų ir uždavinių analizę, galima išskirti šiuos svarbiausius tikslus inovacijų kūrimo kryptyje:

Inovatyvių įmonių kūrimasis ir tvarus augimas. Reikalinga didinti inovacijas kuriančių įmonių skaičių, skatinant inovatyvaus verslo kūrimąsi bei jau veikiančių įmonių perėjimą į inovatyvias veiklas. Tam reikalingos ne tik kompetencijos ir žinios, požiūrio ir nuostatų pasikeitimas, kuris skatintų bandyti ir klysti nebaudžiant, tačiau ir verslo modelių pasikeitimai. Reikalinga įmonių orientacija į ilgesnį laikotarpį, išlaukiant investicijų atsiperkamumo, ir didesnės rizikos tolerancija pereinant nuo mažos rizikos veiklų (užsakomoji gamyba) prie aukštos rizikos veiklų (inovacijų kūrimas). Taip pat reikalinga skatinti įmonių tarpusavio bendradarbiavimą, nes Lietuvos versle dominuoja smulkios įmonės ir todėl atskiros įmonės pajėgumai (technologiniai, finansiniai ir kt.) dažnai yra nepakankamai inovacijų kūrimui.

Šalyje sukuriamų inovacijų (MTEP ir ne MTEP) masto didinimas. Reikalinga didinti verslo ir žemės ūkio išlaidas moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai ir bendrąsias išlaidas inovacijoms kurti. Tuo tikslu reikalinga ilgesnio laikotarpio pačių įmonių orientacija, jų perėjimas prie aukštesnės pridėtinės vertės veiklų, t.y. pačio verslo modelio pasikeitimas. Labai svarbus yra kompetencijų pritraukimas į verslo ir žemės ūkio įmones, nes šiuo metu didelė dalis mokslininkų dirba tik akademinėse organizacijoje arba emigruoja. Reikalinga plėtoti technologijų perdavimo platformas, kurios leistų įmonėms paprasčiau pasinaudoti mokslo įstaigų tyrimų baze ir apibrėžtų intelektinės nuosavybės pasidalinimo klausimus.

Inovacijų komercializavimo skatinimas. Reikalinga skatinti ne tik inovacijų kūrimą, bet ir jų komercializavimą. Tuo tikslu svarbu stiprinti technologijų testavimo infrastruktūrą ir inovacijų paklausos formavimo priemones – inovatyvius viešuosius pirkimus, reguliacines smėlio dėžes bei eksperimentines aplinkas, leidžiančias saugiai išbandyti naujus technologinius sprendimus realiomis sąlygomis ir greičiau juos komercializuoti. Nemažiau svarbu skatinti inovacijų paklausą ne tik šalies viduje, bet ir užsienyje: didinti tarptautinių ekosistemų pasiekiamumą mažesnėms šalies įmonėms. Reikalingi komercinio valdymo talentai – patyrę produktų vadovai bei tarptautinio pardavimo specialistai. Nemažiau svarbu įveikti technologinio perdavimo ir teisinius barjerus, kurie padėtų lengviau išspręsti intelektinės nuosavybės perdavimo ir akademinio personalo užimtumo klausimus.

Verslo ir mokslo bendradarbiavimas šalies mastu ir tarptautiniu lygiu. Reikalinga geresnė koordinacija ir žinių dalijimasis tarp mokslo institucijų, kurios yra svarbus ankstyvojo etapo inovacijų kūrėjas, ir verslo bei žemės ūkio inovacijų kūrimo srityje, pvz., diegiant ir išbandant pažangiąsias technologijas ir metodus. Reikalingos paskatos mokslo ir tyrimų bazei dalintis, bendriems projektams vykdyti. Reikalinga skatinti universitetų ir mokslo įstaigų atžalinių įmonėms kūrimąsi ir augimą.

Tarptautiniu mastu verslo ir žemės ūkio bendradarbiavimo su skatinimui reikalinga didesnė integracija į Lietuvos, Europinius ar pasaulinius inovacijų klasterius, susidedančius iš universitetų, startuolių, didelių įmonių ir rizikos kapitalo fondų tinklo. Tuo tikslu reikalingas didesnis įmonių įsitraukimas į Europines mokslo programas, TUI pritraukimas, kuris atvestų ne tik gamybines, bet ir mokslo, inovacijų bazes į šalį, sukuriant naujus mokslo-verslo bendradarbiavimo ryšius.

Nuoseklios inovacijų skatinimo sistemos sukūrimas. Reikalinga stiprinti inovacijų politikos koordinavimo mechanizmus, užtikrinant, kad skirtingų ministerijų ir institucijų taikomos priemonės būtų nuosekliai suderintos ir taikomos kaip vieninga priemonių seka visoje inovacijų vystymo grandinėje. Reikalinga nuosekliai vertinti visus inovacijų kūrimo etapus ir sukurti finansavimo sistemą, kuri užtikrintų inovatyvių veiklų tęstinumą, mažintų jų fragmentiškumą.

2.4. infrastruktūros, reikalingos verslo ir žemės ūkio plėtrai ir inovacijoms, kūrimas ir atnaujinimas

Spartesniam įmonių ir žemės ūkių steigimui, jų augimui, investicijų pritraukimui, inovacijų kūrimui, testavimui ir komercializavimui reikalinga ir fizinė, techninė, skaitmeninė, informacinė ir kt. infrastruktūra. Atsižvelgiant į aukščiau išskirtas apibendrintas pagrindines konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio gerinimo sritis ir atlikus strateginių valstybės tikslų ir uždavinių analizę, galima išskirti šiuos svarbiausius tikslus infrastruktūros, reikalingos verslo ir žemės ūkio plėtrai ir inovacijoms, kūrimo ir atnaujinimo kryptyje:

Inovacijų infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra. Inovacijų kūrimo, diegimo ir sklaidos potencialo didinimui reikalinga vientisa infrastruktūra – fizinės, techninės, skaitmeninės ir informacinės infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra. Reikalingas specializuotų laboratorijų, mokslo parkų, technologijų centrų, atviros prieigos centrų, kuriuose atliekami moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, prototipavimo dirbtuvių, techninės įrangos, demonstracinių centrų, atnaujinimas ir plėtra. Reikalingi techninės, skaitmeninės ir informacinės infrastruktūros, pvz., duomenų bazių, informacinių sistemų ir technologijų perdavimo tinklų, leidžiančių dalintis mokslo žiniomis, atnaujinimas ir plėtra. Reikalinga didinti didelės spartos ryšių tinklų, skaičiavimo centrų potencialą ir kt.

Naujiems verslo modeliams ir nišoms reikalingos infrastruktūros sukūrimas. Reikalinga užtikrinti visos reikiamos specializuotos infrastruktūros (pvz., elektros šaltinių, duomenų perdavimo, specializuotų kabelių, klimato kontrolės įrenginių, apsaugos priemonių ir kt.), reikalingos naujiems ir nišiniams esamiems ir būsimiems verslo modeliams (pvz., duomenų centrams) kūrimą ir plėtrą.

Vietinės infrastruktūros verslui bei žemės ir maisto ūkiui atnaujinimas ir plėtra. Reikalinga vystyti laisvąsias ekonomines zonas, pramonės parkus ir kitose teritorijose esančius sklypus, juos pritaikyti ir parengti spartesniam verslo ir žemės ūkio steigimuisi ir plėtrai. Tai yra glaudžiai susiję ir su fizinės susiekimo (pvz., kelių, geležinkelio) infrastruktūros vystymu ir komunikacijų įrengimu (pvz., vandentiekis, nuotekos, elektra). Žemės ūkyje yra svarbios melioracijos sistemos – jų atnaujinimas ir plėtra.

3. REIKIAMI POKYČIAI IR VEIKSMAI

3.1. Reikiami bendri pokyčiai 13

3.2. ILTE vaidmuo 13

3.1. Reikiami bendri pokyčiai

Įgyvendinant aukščiau numatytus strateginius tikslus ir pasiekti norimą poveikį konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio srityje, identifikuoti svarbiausi reikalingi pokyčiai, kurie detalizuoti žemiau.

Kaip buvo pastebėta aukščiau, lėtesnio technologinio atsinaujinimo, skaitmenizavimo ir nepakankamų inovacijų, tame tarpe ir skaitmeninių technologijų srityje, priežastimi yra ganėtinai suskaidyta, taškinė, neturinti tęstinumo **finansavimo sistema** bei žemės ūkio įpratimas finansuotis subsidijomis. Todėl reikalinga peržiūrėti ne tik iki šiol naudojamus finansavimo šaltinius ir instrumentus, bet ir apjungti skirtingose atsakomybės srityse esančias iniciatyvas bei koordinuoti jų įgyvendinimą. Būtina įvertinti, kad inovacijų skatinimo atveju projektams ne visada yra aiškus finansinis atsiperkamumas, todėl finansavimas rinkos sąlygomis yra sudėtingas.

Siekiant spartesnės verslo ir žemės ūkio skaitmenizacijos, technologinio atsinaujinimo ir inovacijų kūrimo svarbu yra keisti įmonių ir ūkių **nuostatas dėl priimtinų verslo modelių, požiūrio į technologijas, priimtino investicinės grąžos ir rizikos santykio.**

Konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio augimui itin svarbūs yra **žmogiškieji ištekliai.** Pastebimas reikiamų kompetencijų ir talentų trūkumas ne tik inovacijų kūrimo, jų komercializavimo, bet taip pat ir verslo vystymo, pardavimų skatinimo, technologijų diegimo ir kt. srityse. Tam būtina gerinti mokslo ir studijų aplinką – stiprinti mokslo rezultatų ir išteklių dalinimosi galimybes, gerinti MTEP veiklos aplinką. Taip pat reikalinga bendrųjų skaitmeninių kompetencijų plėtra ir darbuotojų gebėjimų ugdymas. Diegiant pažangiąsias skaitmenines technologija (pvz., dirbtinį intelektą), reikalinga kartu suteikti darbuotojams tinkamus įgūdžius jomis naudotis. Tokiu būdu technologijų diegimo poveikis darbo vietoms bus labiau skatinantis, o ne pakeičiantis darbo vietas. Kompetencijų stiprinimas taip pat yra neatsiejamas nuo gamybos procesų automatizavimo, robotizavimo bei įvairių skaitmeninių technologijų ir inovacijų diegimo.

Inovacijų ekosistemos plėtrai reikalingos palankesnės **reguliacinės sąlygos** inovacijų kūrėjams. Tam būtina didinti intelektinės nuosavybės apsaugą, didinti sąžiningą ir skaidrų autorinių atlyginimų pasidalijimą, mažinti finansinę naštą ir reguliacines kliūtis mažoms ir vidutinėms įmonėms intelektinės nuosavybės apsaugos ir patentavimo procese. Reguliacinės priemonės taip pat turi svarbų vaidmenį kuriant inovacijų paklausos formavimo ir technologijų testavimo priemonės. Reguliacinė aplinka svarbi ir vietos infrastruktūros kūrimui ir atnaujinimui, įmonių ir ūkių modernizavimui ir kt.

Svarbu užtikrinti, kad inovacijų politikos priemonės veiktų pakankamai greitai ir atitiktų technologijų vystymosi ciklus. Sparčiai besikeičiančiose srityse, tokiose kaip dirbtinis intelektas, kibernetinis saugumas ar gynybos technologijos, **sprendimų priėmimo greitis** tampa kritiniu veiksniu, todėl finansavimo ir paramos instrumentai turėtų būti gebantys veikti gerokai trumpesniais ciklais nei tradicinės paramos schemos.

3.2. ILTE vaidmuo

Atsižvelgiant į aukščiau išvardytus strateginius tikslus konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio srityje, išskirtas poveikio sritis ir reikiamus pokyčius, ILTE gali prisidėti prie iššūkių sprendimo, pasitelkiant papildomumo, finansų rinkos stiprinimo ir privataus sektoriaus pritraukimo principus.

ILTE veiks siekdama:

- **prisidėti prie investicijų trūkumo mažinimo tose konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio srityse, kuriose pastebimas finansavimo nepakankamumas, pasitelkiant įvairių finansinių priemonių naudojimą;**
- **skatinti investicijas tose srityse, kuriose reikalingi ilgalaikiai įsipareigojimai, veikiant kaip finansinių išteklių katalizatorius;**
- **teikti konsultacijas verslo ir žemės ūkio atstovams dėl projektų finansavimo struktūravimo.**

Siekiant konkrečiai įvertinti finansavimo poreikį ir aktualumą, prioritetus ir strateginį nuoseklumą nustatytose poveikio srityse, ILTE taiko papildomumo ir suderinamumo principus, parinkdama tinkamiausias finansavimo priemones pagal sandorio šalių ypatumus (tipą, geografinę padėtį ir kt.) bei sektoriaus savybes (pvz., brandos lygį, pelningumą). ILTE taip pat glaudžiai bendradarbiauja su verslą ir žemės ūkį skatinančiomis institucijomis (pvz.: VšĮ Inovacijų agentūra), asocijuotomis struktūromis ir kitomis organizacijomis.

Prisidedant prie strateginių valstybės tikslų įgyvendinimo ir siekiant poveikio konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio srityje, ILTE teikia mandatinėmis lėšomis finansuojamas tiesiogines paskolas ir paskolas per tarpininkus, taip pat individualias ir portfelines garantijas (žr. 1 priedas). Iš viso per 2026–2029 m. laikotarpį konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio sričiai iš mandatinių lėšų numatomas skirti finansavimas siekia 1,4 mlrd. eurų. Papildomai, ILTE šioje srityje teiks finansavimą nuosavomis ir rinkoje pritrauktomis, pasiskolintomis lėšomis. Bus siekiama, kad šiai poveikio sričiai nuosavomis lėšomis iki 2029 m. pabaigos skirtas finansavimas siektų 1,2 mlrd. eurų.

Galimi ILTE finansiniai produktai konkurencingo, inovatyvaus verslo ir žemės ūkio srityje

Finansavimas	
Paskolos:	Netiesioginės, teikiamos per finansų tarpininkus, ir tiesioginės, įskaitant subordinuotas ir sindikuotas paskolas
Nuosavybės finansavimas:	Investuojant per investicinius rizikos ir privataus kapitalo fondus, per ILTE valdomus fondus
Finansavimas kapitalo rinkoje:	obligacijų kofinansavimas, garantijos už obligacijas ir kt.
Mišrus finansavimas:	garantijos, rizikos pasidalinimo instrumentai
Konsultacijos ir techninė pagalba	
Finansavimo struktūravimas	

Kuriant ir įgyvendinant finansinius produktus konkurencingo verslo ir žemės ūkio srityje, atsižvelgiant į patvirtintą rizikos apetito sistemą bei limitus, ILTE sieks derinti skirtingus finansavimo šaltinius: savo nuosavas lėšas, iš privačių ar institucinių investuotojų pritrauktas lėšas bei valstybės ir savivaldybių biudžetų, Europos Sąjungos ar grįžusias, grįšiančias lėšas.

Derinant finansavimą mandatinėmis ir nuosavomis lėšomis, bus laikomasi šių principų:

- Išlaikyti turimus ar atsirasiančius susitarimus su mandatinių lėšų valdytojais ir įgyvendinti sutartas finansines priemones. Ilgainiui didinant finansavimą nuosavomis lėšomis, užtikrinant finansavimo prieinamumą srityse, kuriose valstybės finansuojamos finansinės priemonės nėra prieinamos ir tokiu būdu palaikyti tolygų aukštą investicijų lygį konkurencingo verslo ir žemės ūkio srityje;
- Skirtingi finansavimo šaltiniai finansiniuose produktuose bus naudojami diferencijuotai pagal investicijų riziką ir rinkos brandą. Pasiekus susitarimus su asignavimų valdytojais, rizikingos, inovatyvios, nišinės ar rinkoje dar neįsitvirtinusios veiklos, kuriose privatus finansavimas dar nėra išvystytas, bus finansuojamos mandatinėmis lėšomis. Tokios finansinės priemonės galės būti teikiamos su valstybės pagalbos elementu: lengvatinėmis sąlygomis, derinant su dotacijomis. Balansinėmis lėšomis finansuojami produktai bus platesnio pobūdžio, orientuoti į rinkos principais veikiančius finansinius produktus.
- Siekiant sumažinti riziką, finansuojamam projektų portfeliui gali būti siekiama gauti tarptautinių finansų įstaigų (pvz., EIF) ar Europos Komisijos garantijas.
- Mandatinės lėšos taip pat gali būti naudojamos kuriant įvairius rizikos pasidalijimo mechanizmus, struktūrizuojant kaip garantijų schemas, įvairias platformas su skirtingo lygio rizikos prisiėmimo lygmenimis. Tokie mechanizmai galėtų būti ypač naudingi tais atvejais, kai siekiama finansuoti aukštesnės rizikos sektorius, projektus, tačiau mandatinių lėšų prieinamumas yra ribotas.
-
-

4. NAUDOTI ŠALTINIAI

- https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2025-en-global-innovation-index-2025-innovation-at-a-crossroads.pdf
- https://www.imd.org/entity-profile/lithuania-wcr/#_factor_Infrastructure
- https://ec.europa.eu/assets/rtd/eis/2025/ec_rtd_eis-country-profile-lt.pdf
- https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2025/09/16/Republic-of-Lithuania-2025-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-and-Statement-570361
- https://inovacijuagentura.lt/site/binaries/content/assets/analitika/tyrimai/2021-12-31_complexity_report_final.pdf
- https://www.lb.lt/lt/media/force_download/?url=%2Fuploads%2Fdocuments%2Ffiles%2Fmusu-veikla%2Fekonomikos-analize-prognozes%2FLEA_2019-09_LT_INTARPAS4.pdf
- https://inovacijuagentura.lt/site/binaries/content/assets/apie-mus/atsisiuntimu-biblioteka/planavimo-dokumentai/ia-2023-2025-m.-veiklos-strategija.pdf
- https://inovacijuagentura.lt/site/binaries/content/assets/analitika/tyrimai/verslumo-apzvalga.pdf
- https://zudc.lt/wp-content/uploads/2023/12/Faktai-ir-skaiciai_2023-m.-Nr.-2-32_internetui.pdf

5. PRIEDAS

ILTE turimos finansinės priemonės konkurencingo, inovatyvaus verslo bei žemės ir maisto ūkio srityje

Finansinis produktas	Priemonės pavadinimas
Tiesioginės paskolos	Pokytis
	Perspektyva
	Milijardas verslui
	Startuok
Paskolos per finansų tarpininkus	Investicijos (įskaitant tvarias) į žemės ūkio valdas
	Atviras kreditų fondas 3
	Avietė
	Paskolos jaunųjų ūkininkų įsikūrimui
	Paskolos investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą
	Paskolos „Verslumo skatinimas 3“
Garantijos	Eksporto kredito garantijos
	GIF3
	Portfelinės garantijos 3

ilte

